

PUBLICZNE STANOWISKO

Rozważania o ujmowaniu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z przeniesienia na kolejny okres nierozliczonych strat podatkowych

1. Aby promować jednolite stosowanie wymogów określonych w standardzie MSR 12 *Podatek dochodowy*, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych („ESMA”) wydaje niniejsze publiczne stanowisko, określające oczekiwania ESMA w związku ze stosowaniem przez emitentów wymogów standardu MSR 12 dotyczących ujmowania, wyceny i ujawniania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z nierozliczonych strat podatkowych w sprawozdaniach finansowych sporządzanych zgodnie z MSSF.
2. ESMA zwraca uwagę na konieczność, aby emitenci dokładnie oceniali charakter i zakres dowodów uzasadniających wnioski, iż jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty przyszły dochód do opodatkowania wystarczający do odliczenia od niego nierozliczonych strat podatkowych lub niewykorzystanych ulg podatkowych, a także aby w stosownych przypadkach jakość dokonywanych ujawnień była wysoka.

Informacje ogólne

3. W ciągu kilku ostatnich lat, w ramach Spotkań Koordynacyjnych Europejskich Organów Nadzoru (ang. European Enforcers Coordination Sessions — EECS) ESMA oraz europejskie organy nadzoru omawiały wybrane przypadki ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z przeniesienia na kolejny okres nierozliczonych strat podatkowych. W niektórych przypadkach organy nadzoru napotykały sytuację, w której mimo poniesienia w niedalekiej przeszłości strat emitenci ujmowali istotne aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, czasem przez wiele lat, bez posiadania wystarczających dowodów uzasadniających oczekiwanie, że w przyszłych okresach zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania wystarczający do odliczenia od niego nierozliczonych strat podatkowych.
4. ESMA podkreślał już, że emitenci powinni zwrócić szczególną uwagę na kwestię ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z nierozliczonych strat podatkowych¹ i zidentyfikował znaczące braki w dowodach przedstawionych przez emitentów w celu uzasadnienia takiego ujęcia.² Mimo to stosowanie wymogów dotyczących ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego nadal budzi wątpliwości.
5. Niniejsze stanowisko odnosi się przede wszystkim do dwóch aspektów, które są często kwestionowane przez europejskie organy nadzoru w związku ze stosowaniem przez emitentów standardu MSR 12, a mianowicie:

¹ ESMA/2014/1309 „Europejskie wspólne priorytety nadzorcze w odniesieniu do sprawozdań finansowych za rok 2014”, 28 października 2014 r.

² ESMA/2016/410, „Sprawozdanie ESMA z działalności nadzorczej i regulacyjnej prowadzonej w 2015 r. w zakresie nadzoru nad informacją finansową” (ESMA Report on Enforcement and Regulatory Activities of Accounting Enforcers in 2015), 29 marca 2016 r.

- prawdopodobieństwa osiągnięcia przyszłego dochodu do opodatkowania wystarczającego do odliczenia od niego nierozliczonych strat podatkowych lub niewykorzystanych ulg podatkowych (paragraf 34 MSR 12), ocenianego według kryteriów określonych w paragrafie 36 MSR 12;
 - „innych przekonujących dowodów” na to, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania wystarczający do odliczenia od niego nierozliczonych strat podatkowych lub niewykorzystanych ulg podatkowych (paragraf 35 MSR 12), w przypadku gdy w niedalekiej przeszłości emitent poniósł straty.
6. Mimo że w niniejszym publicznym stanowisku skupiono się na aktywach z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikających z przeniesienia nierozliczonych strat na kolejny okres, ESMA podkreśla, że podobne rozważania mogą mieć również zastosowanie do oceny innych ujemnych różnic przejściowych.
7. Poniższe rozważania należy oceniać w świetle konkretnych faktów i okoliczności danego emitenta oraz gdy nie istnieją dodatnie różnice przejściowe dotyczące tej samej władzy podatkowej i tej samej jurysdykcji podatkowej, wystarczające do odliczenia od nich nierozliczonych strat podatkowych.³

Ocena prawdopodobieństwa osiągnięcia przyszłych dochodów do opodatkowania

8. MSR 12 nie określa sposobu, w jaki ocenia się prawdopodobieństwo przy ustalaniu, czy należy ująć aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, wynikające z nierozliczonych strat podatkowych. W związku z tym ESMA jest zdania, że pojęcie prawdopodobieństwa należy rozumieć tak samo, jak w pozostałych standardach⁴ i że w tym zakresie należy stosować zasadę, że wystąpienie danej sytuacji „jest bardziej prawdopodobne niż nie” (t.j. próg powyżej 50 procent).
9. W rezultacie przy ocenianiu, czy osiągnięcie przyszłych dochodów do opodatkowania jest prawdopodobne, emitenci powinni uwzględnić wszystkie dostępne dowody, zarówno te potwierdzające istnienie prawdopodobieństwa, jak i te świadczące o jego braku. Emitenci powinni ustalić, czy wystarczające dowody istnienia prawdopodobieństwa przeważają nad dowodami przeciwnymi, a więc czy został przekroczony próg 50%. W tym względzie ESMA podkreśla:
- Zasadniczo im dłuższy okres szacunków lub prognoz, tym mniejsza ich wiarygodność; ich wagę należy ocenić zgodnie z tą zasadą.
 - Istnienie nierozliczonych strat podatkowych stanowi ważny dowód na to, że przyszły dochód do opodatkowania może nie zostać osiągnięty (paragraf 35 MSR 12).
 - Prognozy i planowanie powinny być w każdym przypadku racjonalne, realistyczne i możliwe do zrealizowania; oraz
 - Jeśli emitenci ponieśli w niedalekiej przeszłości straty i nie wykazują wystarczających dodatnich różnic przejściowych, prognozy i planowanie powinny dostarczać (innych) przekonujących dowodów, aby umożliwić ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (zob. pkt 14 niniejszego stanowiska).

³ Aktualizacja KIMSF, maj 2014 r., dokument programowy 5

⁴ Zob. np. Uzasadnienie wniosków do MSSF 15, paragraf 44 oraz Glosariusz zawarty w podręczniku rachunkowości — MSSF, opublikowanym przez RMSR.

10. Przy określaniu wagi dowodów potwierdzających prawdopodobieństwo oraz dowodów potwierdzających brak prawdopodobieństwa, dotyczących ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, straty wynikające z operacji (t.j. niski popyt na produkt lub niskie marże na sprzedaży) wymagają mocniejszych dowodów potwierdzających prawdopodobieństwo, aby umożliwić wyciągnięcie wniosku, iż zostaną osiągnięte wystarczające przyszłe dochody, niż dochody lub straty wynikające z jednorazowego zdarzenia lub zdarzeń niepowtarzających się, takich jak przeniesienie do nowej fabryki lub pożar (MSR 12, paragraf 36c). Restrukturyzacja może stanowić przekonujący dowód na istnienie prawdopodobieństwa w przypadku zamknięcia linii biznesowej, która była jedynym źródłem występujących w przeszłości strat.
11. Oceniając stabilność przyszłych dochodów do opodatkowania, emitenci powinni zwrócić szczególną uwagę na zdarzenia jednorazowe (zarówno zyski, jak i straty), aby zrozumieć prawdopodobieństwo ich ponownego wystąpienia.
12. Mimo że straty podatkowe bez żadnej daty wygaśnięcia mogą być z większym prawdopodobieństwem kompensowane przez przyszłe dochody; same w sobie nie stanowią dowodu na istnienie „prawdopodobieństwa wystarczających dochodów do opodatkowania”, umożliwiającego ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Straty podatkowe przeniesione na kolejny okres mogą zostać ujęte wyłącznie w przypadku, gdy zachodzi prawdopodobieństwo osiągnięcia przyszłego dochodu do opodatkowania wystarczającego do odliczenia od niego strat podatkowych. Samo zaprzestanie ponoszenia strat nie wystarczy; emitenci powinni raczej przedstawić dowody na to, że zostaną osiągnięte wystarczające dochody do opodatkowania. Podobnie, gdy straty podatkowe mają krótkie okresy wygaśnięcia, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie powinny podlegać bardziej krytycznej ocenie, ponieważ będzie mniej czasu na osiągnięcie wystarczających dochodów, aby móc odliczyć dostępne straty podatkowe.
13. Analogicznie, dokonywana przez kierownictwo ocena zdolności jednostki do kontynuowania działalności⁵ sama w sobie nie uzasadnia ujęcia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Jeśli natomiast występują istotne niepewności, które mogą nasuwać poważne wątpliwości co do zdolności jednostki do kontynuowania działalności (np. z uwagi na problemy z płynnością), wówczas ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego należy analizować z większym sceptycyzmem.
14. Przy ocenianiu prawdopodobieństwa osiągnięcia wystarczających przyszłych dochodów do opodatkowania należy uwzględnić charakter, pochodzenie i terminy takich dochodów. Poniższe przykłady dowodów istnienia prawdopodobieństwa mogą uzasadniać stwierdzenie, że osiągnięcie dochodów do opodatkowania jest prawdopodobne (niniejszy wykaz ma charakter otwarty i wyłącznie orientacyjny):
 - Straty poniesione w wyniku możliwych do wskazania zdarzeń jednorazowych / niepowtarzających się;
 - Korzystna historia zysków, z wyłączeniem straty, która doprowadziła do powstania nierozliczonej straty podatkowej przeniesionej na kolejny okres (pod warunkiem,

⁵ Założenia Koncepcyjne, 3.9 oraz MSR 1, paragraf 26

że nie przewiduje się ponownego wystąpienia takiej straty);

- Nowe możliwości biznesowe, np. nowe patenty;
- Restrukturyzacja lub zbycie, które wyraźnie eliminują źródła strat;
- Przekonujące strategie planowania płatności podatkowych;
- Solidny portfel zamówień lub nowe kontrakty (z uwzględnieniem wcześniej zrealizowanego portfela zamówień); oraz
- Przejęcia przedsiębiorstw generujące wystarczające i stabilne marże zysku, które umożliwiają emitentowi odliczenie istniejących strat podatkowych przeniesionych na kolejny okres i które można wykorzystać w tym celu (np. w ramach tej samej jurysdykcji podatkowej).

15. Z kolei poniższe przykłady dowodów na brak prawdopodobieństwa mogą wskazywać, że osiągnięcie przyszłych dochodów do opodatkowania nie jest prawdopodobne:

- Poniesione w niedalekiej przeszłości straty z działalności operacyjnej do celów podatkowych;
- Podatnikiem jest przedsiębiorstwo typu start-up;
- Występowanie w przeszłości znaczących odchyłeń faktycznych wyników od założeń planów biznesowych;
- Utrata dużych klientów lub znaczących kontraktów;
- Niepewność co do zdolności kontynuowania działalności przez emitenta;
- Wystąpienie w przeszłości procesu restrukturyzacji bez powrotu do stanu rentowności lub bez wyjścia ze stanu upadłości;
- Podatnik przewiduje straty w ciągu najbliższych lat;
- W przeszłości podatnik poniósł nieodliczone straty podatkowe i/lub nastąpiło wygaśnięcie ulg podatkowych; oraz
- Straty są związane z główną działalnością emitenta, w związku z czym mogą one wystąpić ponownie.

Ocena tego, czy przekonujące dowody uzasadniają oczekiwanie przyszłych dochodów do opodatkowania

16. ESMA oczekuje, że inne przekonujące dowody będą możliwe do obiektywnego zweryfikowania, aby mogły uzasadnić ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Na przykład występowanie w niedalekiej przeszłości strat jest obiektywnym i możliwym do zweryfikowania dowodem na to, że wystarczające przyszłe dochody do opodatkowania mogą nie być dostępne. W tym względzie ESMA jest zdania, że ponieważ szacunki przyszłych dochodów do opodatkowania wymagają sformułowania znaczących osądów, uznaje się, że im więcej dowodów na brak prawdopodobieństwa, tym mniej należy opierać się na prognozach przyszłych dochodów do opodatkowania.
17. ESMA zwraca uwagę na to, że wiarygodność prognoz dochodów zależy również od faktów i okoliczności danego przypadku, takich jak np. branża lub sektor działalności lub doświadczenie emitentów. Na przykład emitenci posiadający umowy długoterminowe (np. w branży nieruchomości lub w przypadku umów koncesji itp.) mogą z większą

łatwością w przekonujący sposób uzasadnić ujęcie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, nawet jeśli ich budżety są wyłącznie krótkoterminowe. Z drugiej strony start-upy nieposiadające długiej historii wyników finansowych lub emitenci prowadzący działalność w sektorach o dużych wahaniami zysków być może będą musieli przedstawić dodatkowe inne przekonujące dowody na potwierdzenie wiarygodności ich prognoz zysków.

18. W kwestii szacowania przyszłego dochodu do opodatkowania ESMA oczekuje, że emitenci nie będą przewidywać ani uwzględniać żadnych przyszłych zdarzeń, nad którymi nie mają kontroli oraz które są wysoce niepewne. Do takich zdarzeń można zaliczyć np. przyszłe zmiany w prawie podatkowym lub zmiany stawek (inne niż zmiany, które już zostały zasadniczo uchwalone)⁶, ewentualne połączenia spółek, zdarzenia uzależnione od przyszłych warunków rynkowych lub zdarzenia, które są sprzeczne ze stwierdzeniami zawartymi w sprawozdaniach finansowych lub z wcześniej przedstawionymi strategiami.
19. Ponadto przy ocenianiu prawdopodobnych przyszłych dochodów do opodatkowania emitenci powinni zapewnić racjonalność planu biznesowego i jego wpływu na przyszłe dochody do opodatkowania (uwzględniając swoje wcześniejsze doświadczenia lub zdolność w zakresie realizacji przyjętych planów oraz spójność ze stosownymi danymi branżowymi i tendencjami w danej branży), a także spójność założeń względem wcześniejszych okresów i prognoz wykorzystanych w innych szacunkach na potrzeby sprawozdań finansowych w przypadku elementów, które powinny być porównywalne (np. utrata wartości firmy).
20. W tym względzie ESMA zwraca uwagę, że choć założenia leżące u podstaw testu na utratę wartości oraz planowania budżetu powinny być spójne, to jednak cel każdej analizy jest inny, a więc mogą tu wystąpić pewne kluczowe różnice. Na przykład ryzyko lub brak pewności co do przyszłości należy odzwierciedlić w przewidywanych przyszłych dochodach do opodatkowania, stosując kryteria ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego zgodnie z MSR 12.⁷
21. ESMA przyjmuje do wiadomości, że gdy obecnie rentowni emitenci, którzy w niedalekiej przeszłości nie ponieśli strat, ujmują aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, często do uzasadnienia takiego ujmowania wykorzystują swój obecny plan. MSR 12 nie określa okresu, w którym dokonuje się oceny przewidywanych dochodów do opodatkowania. ESMA zwraca uwagę, że choć standard nie przewiduje żadnego konkretnego okresu prognozy dochodów, to jednak wiarygodność spada, im bardziej dana prognoza wybiega w przyszłość. Im dłuższy okres objęty prognozą, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia nieprzewidywalnych zdarzeń i okoliczności, które są niezależne od emitentów i które mają wpływ na prognozy dochodów do opodatkowania. Emitenci powinni zatem zachować ostrożność w przypadku, gdy ich okres planowania do celów ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wykracza poza ich normalny cykl planowania.

⁶ Zob. paragrafy 46 oraz 47 MSR 12

⁷ Ponadto ESMA zwraca uwagę m.in. na następujące różnice: dyskontowanie (dopuszczalne w MSR 36 „Utrata wartości aktywów”, lecz nie w MSR 12); różnice między jednostką sprawozdawczą podlegającą opodatkowaniu (MSR 12) a ośrodkami wypracowującymi środki pieniężne (MSR 36); dochód do opodatkowania a przepływy pieniężne.

22. W celu uzasadnienia ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego można wykorzystać również możliwości planowania płatności podatkowych (paragraf 29 lit. b) MSR 12). ESMA jest zdania, że planowane działania muszą być realistyczne, opłacalne podatkowo oraz zgodne ze strategią biznesową emitenta. Ponadto ESMA oczekuje, że wysokość przyszłych dochodów do opodatkowania uzyskanych w wyniku realizacji proponowanych strategii będzie uwzględniała wynikające z ich wdrożenia dodatkowe możliwe do odliczenia koszty.

Ujawnienia

23. ESMA podkreśla, że ujawnienia dotyczące aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego powinny odnosić się do konkretnego emitenta i nie powinny mieć charakteru szablonowego (np. nie powinny tylko odwzorowywać stosownych informacji zawartych w MSR 12). Ujawnienia powinny być dostosowane do faktów i okoliczności danego emitenta oraz do zasad ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.
24. Oczekuje się, że stopień szczegółowości ujawnień będzie proporcjonalny z uwagi na (i) istotność przedmiotowych aktywów w sprawozdaniach finansowych emitenta oraz (ii) niepewności i osądy wykorzystane do celów ujmowania aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Stąd im bardziej istotne są te aktywa oraz im więcej osądów / niepewności dotyczy tych aktywów, tym bardziej szczegółowych ujawnień oczekuje się w sprawozdaniach finansowych emitenta.
25. W kontekście paragrafów 82 i 82A MSR 12 oraz paragrafów 122, 125 i 129 MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych* przykłady treści, które emitenci powinni uwzględnić przy dokonywaniu ujawnień, obejmują:
- wskazanie podatnika, lokalizacji i stosownych zasad podatkowych;
 - wskazanie uwzględnionych dowodów (zarówno tych potwierdzających istnienie prawdopodobieństwa, jak i tych potwierdzających jego brak);
 - Okres(y), w których przewiduje się wykorzystanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
 - Kluczowe osądy wykorzystane przy ujmowaniu aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i związane z nimi niepewności (np. możliwości podatkowe);
 - Wyjaśnienie i ocena wpływu na realizację aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wszelkich znaczących zmian w kluczowych założeniach dotyczących aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
 - Znaczące nieuwjęte aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego; oraz
 - Analiza wrażliwości dotycząca przyjętych założeń, jeśli dotyczy.

Uwagi końcowe

26. ESMA uznaje za właściwe, aby emitenci, audytorzy i komitety audytu uwzględniali niniejsze publiczne stanowisko przy sporządzaniu sprawozdań finansowych, a zwłaszcza przy ocenianiu, czy aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego spełniają kryteria ujmowania określone w paragrafach 34–36 MSR 12.
27. ESMA oraz właściwe organy krajowe będą nadal zwracały szczególną uwagę na tę kwestię przy przeprowadzaniu analizy sprawozdań finansowych.